

הלכות שבת סימן רנג

ביאורים ומוספים

[שעה"צ ס"ק מג]

דבאקמ קלא הוא רק פסיק רישא קלא קיחא לה⁵⁸.

58) וכעין זה כתב לקמן (סי' רנ"ט ס"ק כ'). אמנם, במשני' להלן (ס"ק צט) כתב שאמירה לכבד מותרת גם בפסיק רישא דניחא ליה, כיון שהוא שבות בלי מעשה של ישראל (הגרש"ב וולנברג), וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק נב]

אָבֵל אֵינוֹ גֵּרוֹף וְקָטָן אֶסְדֵּר⁵⁹ וכו', אָפֵלֵי גֵּרוֹף וְקָטָן⁶⁰.

59) ואף אם אינו מסיר את הקדירה מן האש אלא רק מטה אותה על צידה, דעת החזו"א (ארחות שבת ח"א פ"ב הע' נח בשם הגר"נ קרליץ) שיש להחשיב זאת כנטילת הקדירה והחזרתה.

ואם עבר והחזיר את הקדירה על גבי הכירה, כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק כ') שחייב לסלקה מן האש, שכיון שהטעם של איסור 'חזרה' הוא משום שחששו שמא יבוא לחתות, אין האיסור תלוי במעשה החזרה, אלא בעצם שהיית הקדירה על האש. אמנם, לפי הטעם שכתב המשני' לעיל (ס"ק לו) לאיסור חזרה, שהוא משום שנראה כמבשל בשבת, יש לדון האם האיסור הוא בעצם השהייה או רק במעשה ההנחה. [ובטעם איסור חזרה, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק צט)].

וקדירה שהייתה מונחת בשוגג על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה, ובא להעבירה לכירה גרופה וקטומה, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ג פ"א הע' יז) שמסתבר שאין זה נחשב כהנחת הקדירה מחדש, ומותר להעבירה.

60) ותנור חשמל שכזמנינו, דינם ככירה [ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כח)]. ובדין חזרת תבשיל על גביהם, כתב החזו"א (א"ח סי' לח ס"ק ב) שאסור לעשות כן, מפני שדינו של חום החשמל כאינו גרוף וקטום.

[משנ"ב ס"ק נג]

אָפֵלֵי בְּשֶׁבֶת וְכו'⁶¹.

61) ובטעם הדבר שאין בהנחת הקדירה בשבת על גבי פתח הכירה העליון משום עשיית אהל בשבת, כתב לקמן (סי' רנ"ט ס"ק מה) שבאופן זה שאין כוונתו לעשיית אהל, אלא שנעשה האהל מאליה, כיון שאינו מעמיד בשבת גם את המחיצות, אין איסור לעשות כן, כמבואר לעיל שם (ס"ק כ).

[שעה"צ ס"ק מז]

וְאֵין חֵלִיק פִּין פֶּלְשֶׁטְלֶה מִהֶפְדֶּה מִבְּעוֹד יוֹם וְכֵן בְּשֶׁבֶת נִפְקָא לְדַעָה זֹת⁶².

62) אמנם לענין הטמנה, כתב במשני' לקמן (סי' רנ"ט ס"ק כה) שאם גילה את כיסוי הקדירה מבעוד יום אפילו על דעת לבסותה משהחשך, אסור לבסותה בשבת (הערת קונטרס שלמי תודה עיני הטמנה ס"ק טו, וראה מה שכתב בשו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לד אות טז).

והחזו"א כתב (א"ח סי' לו ס"ק יב), שאם נטל את הקדירה מבעוד יום וחשכה, אסור להחזירה אף אם עודנה בידו ודעתו להחזירה.

[משנ"ב ס"ק נה]

מִצֵּת נְטִילָתָהּ מִן הַפִּינָה עַד שְׁעָה שִׁיחִיזְרָנָה⁶³.

63) ואם הניח את הקדירה על גבי קרקע אלא שלא סילק את ידו ממנה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ער ביטול אות לג) שיש להחשיב את הקדירה כעודה בידו, ודייק כן ממה שנקט השר"ע לשון 'הנחה' [ולא לשון העמדה]. שמשמעותה שאינו אוחז את הקדירה בידו. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שכות יצחק שהיה חזרה פייד אות ב) שבאופן זה אין הקדירה נחשבת כאילו היא בידו. אולם אם לא הניח את הקדירה לגמרי על גבי קרקע, אלא חלק ממנה מוגבה על ידו באיזר, הורה הגר"ש אלישיב (שם) שנחשבת היא כעודה בידו, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ז סוף ס"ק א).

[שעה"צ ס"ק מז]

דִּישׁ לְסַמֵּךְ עַל הַמִּקְלָץ בְּבִעָא זֹת⁶⁴.

64) וגם אם אינו מניח את הכלי שעירה לתוכו על גבי האש, אלא

מערה ממנו לתוך מיחם שעומד על גבי האש, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"א הע' מד) שיש להקל, ואינו נחשב כמניח את הכלי האמצעי על גבי קרקע. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ז ס"ק ד).

[משנ"ב ס"ק מ]

וְנִרְאֶה שֶׁבִּעָת הַצֶּרֶךְ יֵשׁ לְסַמֵּךְ עַל זֶה⁶⁵.

65) והחזו"א כתב (א"ח סי' לו ס"ק יב), שיש מקום להקל גם כשהניחה על גבי ספסל ואין דעתו להחזירה, משום צירוף דעת הר"ן שהחזרה ברמ"א להלן, שבנטילת קדירה בשבת לא נאמר תנאי חזרה.

ואם מחשבתו שלא להחזיר את הקדירה היתה בטעות, כגון שהיו שתי קדירות מונחות על גבי האש, באחת תבשיל המיועד לערב ובאחרת תבשיל המיועד לבוקר, וטעה וחסיר בערב את הקדירה עם התבשיל המיועד לבוקר, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ג פ"א סי' ב) שיש לדון שמא נחשב הדבר כנטלה על דעת להחזירה, שהרי לא התכוין ליטול קדירה זו מעל גבי האש כלל, ועוד, שכיון שהסיר את הקדירה בטעות, יש לסמוך על דעת הר"ן שהובאה ברמ"א להלן שבנטילת הקדירה בשבת לא נאמר תנאי חזרה, ויש להקל ולהחזירה. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א פ"ב סמ"ח) שאסור להחזירה, משום שנחשב הדבר כאילו נטל את הקדירה שלא על דעת להחזירה, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ז ס"ק א).

ואם כבתה האש שתחת הקדירה, ובא להעבירה לכירה אחרת, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ער ביטול אות לח) שאין זה נחשב כאילו הונחה הקדירה על גבי קרקע. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"א הע' סט), וביאר, שאף אם נחמיר לדון את כיבוי האש כהנחת הקדירה על גבי הקרקע, מימ אין זה נחשב כהנחת הקדירה בידים, אלא כאילו נפלה הקדירה מאליה, שמסתבר שבאופן זה לא בטלה ההשהייה הראשונה, וכיון שהעמדת הקדירה על האש היתה על דעת להשהותה עד הסעודה, נחשב הדבר כאילו היתה דעתו להעבירה לכשתכבה האש, והרי זה כאילו נטלה על דעת להחזירה.

מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת שם סמ"ט ובהע' פב) שנחשב הדבר כאילו הניח את הקדירה על גבי הקרקע, אלא אם כן הפח או הפלטה שהקדירה מונחת עליהם לא הצטננו, ואפשר לחמם עליהם מאכל, שבו לא בטלה ההשהייה הראשונה, וכן צידד הגר"נ קרליץ (חוט שני שם שעה"צ ס"ק כט). ולענין קדירה שנפלה מעצמה על גבי הקרקע, ראה מה שכתבנו בביה"ל להלן (ד"ה ולא).

וקדירה המונחת על גבי פלטה חשמלית שאינה קטומה, וכבה החשמל בשבת, ולאחר מכן תקנחנה כהיתר, כתב הגרש"ז אויערבך (מכתב, אורחות השבת עמ' תא) שאם לא הצטנן התבשיל לגמרי [שאין בדבר משום ביטול לדעת הרמ"א לקמן (סי' שי"ט סט"ו)], אין צריך להסירה, משום שאין זה נחשב כחזרה. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שם עמ' תר) שאם הצטננה הפלטה מינתיים, נחשב הדבר כחזרה; על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה וצריך להסירה, וכמו שכתב החזו"א (א"ח סי' לח ס"ק ב) לענין העמדת קדירה מערב שבת על גבי תנור הנדלק בשבת על ידי שער, שנחשב הדבר כהעמדת הקדירה מחדש בשעה שנדלק התנור. ומי שחימם קדירה עם תבשיל מערב שבת, ונתנה על גבי הכיסוי המונח על האש ושכח להחליק את האש, וכשנזכר דבר בשבת רוצה להעבירה לאש אחרת שהיא גרופה וקטומה [באופן שאין בדבר משום איסור ביטול], כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לד אות יז) שאף שלפני שהניח את הקדירה על גבי הכיסוי הניחה על הקרקע, מימ כיון שכל התעסקותו בקדירה זו היא לצורך חימם הקדירה ולא לצורך סילוקה, והעמדת הקדירה על גבי הכיסוי [שאין אש תחתיו] היתה בטעות, נחשבת העמדת הקדירה על גבי הכיסוי כהעמדתה על האש, ואף עדיף הדבר מהנחת קדירה על גבי ספסל, שלא הותר להחזירה אלא בשעת הצורך, ששם שונה הדבר שמימ יש בזה משום הסרת הקדירה מן

המשך במילואים עמוד 4

הלכות שבת סימן רנב

באר הגולה כב

ל שם ל"י שם
ל"ח ב טור ורבע
יורה בחלק : בשם
הרב רבנו יונה שם
והלשון קטא דמקור
משכח דאבי ע
ל"ז טור ורבע

ואז אף אם נענע קצת דבר שאין מהפכן הוא ושרי (מדרכי ר"פ כירה והגמ"י פ"ז): **ב *לכירה (נב) שהיא גרופה וקטומה ונטל הקדירה מעליה, (נג) מאפלו בשבת *מתר להחזירה (נד) יכל זמן שהיא (יז) רותחת. הנה (נה) יעודה בידו (טו) *ולא הניחה על גבי קרקע. הנה (נז) *ודעתו (יז) להחזירה (טו). (נז) *ודקא על (יד) גבה, (נח) אבל לתוכה אסור. (נט) *ובתנור אסור להחזיר אפלו הוא גרוף וקטום, (ס) והוא הדין לכופח אם הסיקו בגפת ונצצים: הגה (סא) *ונקא שהתבשיל מבשל כל צרכו (בי"ט), ואז מטר**

באר היטב

ע"ש: (יז) רותחת. ונהגו להקל אם לא נצטנן לגמרי, כמ"ש סי' שיח ס"ד, וע"ז סוף סי' בפה"י: (יז) להחזירה. ובי"ט אפלו אין דעתו להחזיר שרי: (יז) גבה. ובכידות שלנו שהן פשוטות, תוכה יע"ג אחת הן ויתר, ש"י, ואם יש אל על

באר הלכה

כשעוסקת בתוך המנור, כיון שכבר נתבשלה והינו לדעה הראשונה, כשנתבשלה לגמרי, והלשונות אומרים, קמאכל בידו ורואים ואיננה עומדת עתה על האש: * כינה שהיא גרופה וקטומה, ואם הסקה בקש או בנקבא דיהה בגרופה וקטומה (טו) ומב"ס: * מתר להחזירה. והנו אפלו ממשקט ונקח לו (ואחרונים): * ולא הניחה על גבי קרקע. לפי מה שהעתיק הט"א מקום לדעת דקצתן עודה בידו וקא, וה לא צריכין למכתב שלא יניח על גבי קרקע, אלא התחבר שיטה אחרת יש לו, ודקא על גבי קרקע אסור דאז בטלה חשיתה הראשונה, אבל לא במניחה על גבי ספסל וכדומה ביניהם, ע"ז בבידיוסוף, ודע, דאם הניחה על גבי קרקע, אף שהיה דעתו להחזירה, אסור אפלו לדעת המכנה. בחידושי רבי עקיבא איגר כתב, דאפלו אם זה המנורה היה אדם אחר שאין הקדירה שלו, גם כן מועיל המעשה שלו לאסור שוב להחזיר על גבי קירה, ולא ש"ך בזה אין אדם אסור דבר שאינו שלו (טו); אף אם עווד בידו, ודק בשבת שסלק מהמנורה לא היה בדעתו להחזירו, אם מחשבתו מועלת לאסור שוב להחזירו, זה פליג במחלקת הראשונים, ע"ז שם שהצריך (טז): * ודעתו להחזירה. הנה משמע דתסס לחמרא בסאפיות שבעו לזה במנרא, ועל"ז סבירא לה דתנתי בעינן: שלא יניח על גבי קרקע וגם יתנה דעתו להחזירה. הא על גבי קרקע אסור אף שדעתו להחזירה, וכן סתם המנורה לקמן בסעיף ג, ע"ז שם. וכל זה הוא דאזיל לשיטתו שכתב בבית יוסף, אחר שהביא דעת הראשונים שסבירא להו להחמיר בהניח על גבי קרקע בכל גוה, כתב: ודלא בהנחת ממנוי שכתב בשם ספר התורה לגמרי, מפני שלא ראה לשום דעה המסבירה עם דברי התורה, והקאמח בחידושי ה"ח הביא בן בשם הרא"ה, וכן כתב בשלטי"הבב"א בשם ריא"ז, וכן הוא בהרצת המאירי, ע"ז שם, וכן הביא המוסקות ר"ש פרק כמה טומנין מבני המקומות בענין הטמנה, וכתב דשם סבירא לן קנה לשנא דשרי חזקה כשמה דאפי' בהניחו על גבי קרקע אם דעתו להחזיר לן קנה לשנא דשרי בר"א דתורה בעינן, אף לבסוף מצא צעה אחרת לשיטת המנהג, ע"ז שם. ולפי זה אפשר שיש להקל במלוא דרבנן, דברשמו להחזיר אף שהניחה על גבי קרקע, או שעוד בידו ולא היה דעתו להחזיר בשלשלה, וכל להחזיר: וכל פלפלינים בעינן בידו ואין דעתו להחזיר, מסבירא ודאי שיש להקל לית הערה, מאחר שגם הרמב"ם השמיטה, וכן בהניחה על גבי ספסל וכדומה ונה דעתו להחזיר, מאחר שגם דעת הרב בית יוסף בהפוסקים המקלן בזה: * ודקא שהתבשיל (כו). מקורו מבית יוסף, ואזיל זה לפי מה שפסק המנורה כשי"ח סעיף ד,

הרבה מהראשונים שמקלן בעוד בידו אפלו אין דעתו להחזיר, וכן מקלן בדעתו להחזיר (ז) אף שביניהם הדין מידו, ונראה שבעת הצורך יש לסמוך על (נה): (נו) ודקא על גבה. הינו (נח) על עבי דפנותיה מלמעלה, או ששם כסוי על חלקה ודקאמיר הקדירה על הכסוי: (נג) ואפלו אם תלה הקדירה לתוף אורי הכירה וקצת דפנותיה בולטין מלמעלה בדרך הקדירה ששקצה מלמעלה, ורחבה מלמעלה, גם כן בכלל על גבה ה"י, ולא מקרי תיבה אלא פשוטת הקדירה על קרקעית הכירה: (נח) אבל לתוכה אסור (טו). דכ"ן שהוא מעמיד לתוכה בדרך שכתבשלין בה תדיר, נראה כמבשל (ורשב"א ורי"ן). (נג) ואותן הכירות שאין להן תוף וחלל, אלא הן פשוטות ותוכן וגבן אחד, מתר להחזיר להן דאין עליהן שם תוף (טו), ואם יש אש בפירה, ע"ז סימן שיח סעיף ט: (נט) ובתנור. אפלו תשק בקש או בנקבא, ובפ"ל: (ס) והוא הדין לכופח וכו'. דהלא לא התנה חזנה (מ) לכלי עלמא אלא בגרופה, ובתנור וכופח שהכלם רב לא מהני גריפה, ובדלעיל בסעיף א: (סא) ודקא שהתבשיל וכו'. קאי ארישא דאמר:

שער הציון

(נג) דקאמח חלא הוא רק פסיק רישא דלא ניקח לה (טו) ואסורו רק מדרבנן לכלי עלמא, ובדמיון בבאר הגולה. אחר כך מצאנו שכן כתב הפג"ר אברהם בסוף סימן רנט, ע"ז שם: (מז) ואין הליק בין קשטלה סהכיה סבירא יום ובין קשטלה גופא לדעה (טז). וצ"ל לקמה פה"ה בשם רב"ן: (מס) ב"ח ור"ף ורננו הם בספר המש"ר: (מו) מן אברהם ורש"י: שבת ושי"א: (מז) מן אברהם ורש"י: ולא הזכירי פנה מפתח למטה שזכר הפג"ר אברהם, משום דבדלו הכי יש דעות שמקלן במתם שני, ע"ז ברוספוט ורי"י, על"ז לפי עניות דעתי פשוט דיש לסמוך על המקלן בבניא (טז): (מח) ר"ן ורשב"א: (מט) אליה רבה בשם חב"ש. ונראה ששעמו, דאם יתנה דעתו להחזיר אחר שצטנן אין מחשבתו מועלת בלתי אחר שצטנן לעשות כן, ובדלעיל, ונהי כאין דעתו להחזיר. ונראה דאם חשב להחזיר על שלא צטנן לגמרי, גם כן די, לפי מה דקדקא לן קמ"א בזה ובזה שכתב הפג"ר אברהם בסעיף ג' יט: (ז) הינו על גבי ספסל וכדומה (טו): אף דיש מהם שמקלן אף בהניח על גבי קרקע פתח שהיה דעתו להחזיר, קשה לקסל נדר סתמית השלס"ך צדוק לקמן בסעיף ג' (טז), ע"ז שם: (נח) רש"י ברי' לו טו: (נז) בית יוסף ופג"ר אברהם ור"א. וקצת פלא שהשמיטה הפוסקים מה דאיתא בירושלמי, שצ"ג פסחים בעמק המורה מלמעלה למטה נקרא על גבה, ובית יוסף נקרא חובה, ויש אומרים שם ע"ד התורה ששמיטה בכירה נקרא חובה וירושלמי רק בחידושי הרמב"ם ור"ן, אמר"ך מצאנו במראה הפנים שישב קצת דבר וזה: (נג) שלטי"הבב"א, ע"ז שם שמיכה כמו שהשקנו השם: (נד) הינו, אפלו להשמיט אברים דקל בסעיף א לענן שהיה דלא בעינן גרופה,

הלכות שבת סימן רנג

למחזירי (סב) אפילו לכירה אחת, אבל אם לא נתבשל כל ערבו אסור אפילו לאותה פירה (מייטוני א"ע). (סג) ויש אומרים דכל זה אינו אסור רק (סד) בשבטלו מן הפירה (טו) מבעד יום ולא מחזירי עד שחשכה, אבל אם לקחו משם משחשכה, אפילו הניחו (סה) על גבי קרקע מתר (ר"ן פ' כירה וכליבה), (סו) וכן נוהגים להקל בפתורים שלנו שיש להם דין פירה, וסימכין עצמם על דברי המקלין; (סז) וטוב להתמיר. (סח) מיהו, אם (טז) נצטנן, לכלי עלמא אסור (בי"ט). ויש אומרים דאם הוציא מאכל מן התנור בשבת, (סט) אסור להניחו בכרים (י) ובכסות (נהג"מ פ"ז). (ע) יש אומרים, דכל שהוא סמוך לחשכה (עא) א"י סמוך ל'בכר', שהוא קבלת שבת לדין (הנחות מרדכי), (עב) אם הוא סמוך כל-כך שאם נצטנן הקדרה אי אפשר להרמיחה מבעד יום, דינו כמו (יח) בשבת

באר היטב

אפילו לבי' אסור להחזירה, ואפילו בתנור דין דמי לכירה אסור להחזיר בכל גווי, עכ"ל: (פ) ובכסות. דגנע מלחזירי לתנור, דה"ל כחלת הטקנה, ד"מ. ואם הוא פתוח למעלה מטר, ולא מקרי הטקנה כמ"ש רמ"א, ט"ז: (יח) בשבת, ואם אינה מבשלת כל-ערכה אסור להחזיר סמוך לחשכה, אבל מי לגמרי שרי סמוך לחשכה כמ"ש רמ"ש ט"א. ואין לשל הקדרה מהפירה ולתנא ע"ג הספוד שאינו גרור וקטום סמוך

משנה בורחה

סחיתת פי התנור והיה רותם, טוב שלא לסתם, וכפ"ל בסעיף-קטן סו. ודע, דכל זה הוא באין גזלים בוצרות בתנור, אבל אם יש שם גזלים בוצרות, פשוט במשנה דבאין גרור וקטום אפילו לבית-הלל אסור להחזיר, ואפילו תנור שלנו דמי לכירה גס"כ אסור בכל גווי [ט"ז]. ולפי מה שכתב בספר ישועות-יעקב, (סא) דלענין חזרה סגי בשגורין הגזלים לצד אחר⁽⁸⁰⁾, יש להקל אם גרר הגזלים מבעד יום שיקוי רק לצד אחד: (סט) אסור להניחו וכו'. דנה מקרי (סג) תחלת הטקנה ודמה שיהיה מנח מתחלה בתנור ענין אחר הוא, (סג) ודלעיל בסעיף-קטן סב], ואין טומנין בשבת אפילו בדבר שאינו מוסיף הקל, ולכן (סד) אפילו היה צדן הפואכל חם ורובח אסור, ואם אינו טומן מיטב בתוכו, (סס) שהוא פתוח מלמעלה, שרי⁽⁸¹⁾, דנה לא מקרי הטקנה, כמו שכתב רמ"א בסוף סעיף א בהג"ה⁽⁸²⁾: (ע) יש אומרים דכל שהוא סמוך וכו'. כדי להבין דברי המש"אומרים מקרה אני להאריך קצת. והנה תוספות והרא"ש וסיפתם הוכיחו דבשבת שבת גמי שכן דיני חזרה, דהנה אם נטל מבעד יום מן הפירה או מן התנור לדין, אסור להחזיר עליו אלא אם-כן הוא גרור וקטום. והקשו על זה: אם-כן דאסרין להחזיר אפילו בערב-שבת, אם יסלק הקדרה מן הפירה בערב-שבת בהשפעה לא יהיה יכול להחזיר, ואינה שיעור זמן נתנו חכמים על זה? ומסקי, דאם הוא סמוך לחשכה כל-כך עד שאם היה קר לא היה יכול להרמיחה באותו זמן⁽⁸³⁾, אסור אי להחזיר בלא גרפה, דאם יהיה מתר אי להחזיר חזיר גם בשבת, וכלא תנא גרור היה, ובשבת אסור שפא וסתה⁽⁸⁴⁾. וכל זה הוא דעת המש"אומרים שהחזירו תרמ"א. והש"מקלין הוא דעת רש"י וסיפתו, דבכירה להו דלא גרור על חזרה כי אם משחשכה ולא מבעד יום: (עא) או סמוך ל'בכר'. בומם היו נוהגים לומר 'בכר' בהקדם, וקא משמע לן דכין דעל-ידי 'בכר' היא קבלת שבת, הרי בשבת גמיר, ובענין שאוחו השעור והיה קדם 'בכר' וקא. ועין במגן-אברהם שחולק על זה ודבירא לה דלא נזכר זה השעור רק קדם לחשכה ולא קדם 'בכר': (עב) אם הוא סמוך כל-כך וכו'. הנה, אפילו הוא קדם שקיעת החמה אינה זמן, דינו כמו בשבת. והנה רק לענין דבשבת גרופה וקטומה כמו בשבת, אבל לענין דעתו להחזיר ושלא גיחפי על-גבי קרקע לא בעינן בנה [תר"ש וחגרא"א בשם הרא"ש]. ומי לגמרי (סו) שרי להחזיר סמוך לחשכה ממש אפילו לאינה גרופה

שער הציון

בתורה מודה, ויבא שכתב הקמח שם בהקדא: (יה) מגן-אברהם בשם הרמב"ם: (יז) טור-דב: (יח) תוספת-שבת: (יח) אכל למן לחוכו מאכלים שלא הטמינו בו, לכלי עלמא אסור בכל גווי: (יט) הנה שחיד סולדת בו: (ס) כמו שכתב הרמ"א בסעיף ה וכגדס הגר"א שם: (סא) מה שאין בו לענין שהיה בענין שיגור כל הגזלים לחור, עין שם, וכפ"ל ברש"י הסימן: (סב) דבר-משה ומגן-אברהם: (סג) הנה מה דאיתא שם דמפירה להטקנה אסור, והוא מירושלמי סוף פ"ק במה טומנין, וכן דמב הגר"א מקורו מנה, ולפלא מה שהביא באליה דבה שיש מקלין בזה, והלא ירושלמי מפרש הוא: (סד) עלת-שבת ושי"א: (סה) ט"ז ושי"א: (סו) מגן-אברהם ותוספת-שבת:

תרגום: 1 חמין.

הלכות שבת סימן רנ

ביאורים ומוספים

לאסור להעביר קדירה אף ממקום שהיד סולדת בו, אל כנגד האש (הערת שכות יצחק שם).

והגרשו אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לו אות יב) כתב, שאין להעביר קדירה ממקומה למקום הנמצא כנגד האש, אלא אם כן מקומה חם בשיעור שיכול לבוא לידי סולדת בו, וסמוך הוא מאד למקום האש. עוד דן הגרשו אויערבך (שם), ובש"כ פ"א הע' ק"א, שכן שכשהסיר את הקדירה בערב שבת מן האש היתה דעתו להחזירה על גבי האש, הנחתה במקום השומר את החום (גם אם היה זה מקום שלא יכול לבוא לידי סולדת) אינה נחשבת כהסחת הדעת, אלא כעדה בידו דעתו להחזירה, ויש להתיר להעבירה אל כנגד האש. [ובארוחת שבת ח"א פ"ב הע' ק"ח כתב, שהגרשו אויערבך כתב זאת רק כדי ללמד זכות על הנהגים כך, אך לכתחילה לא היקל בזה].

ולענין קדירה המונחת על הכיסוי שנמצא על גבי האש, ורצה להסיר את הכיסוי בשבת כדי שתהיה הקדירה מונחת על גבי האש עצמה, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ז ס"ק ו') שמוותר לעשות כן, מאחר שלענין איסור הנחה בתחילה בשבת נחשבת קדירה המונחת על גבי הכיסוי כמונחת על גבי האש, ואם כן אין זה נחשב כשינוי במצבה של הקדירה, ובפרט לסוברים שהכיסוי שעליו מונחת הקדירה אינו נחשב כגוף קטן [כמובא להלן (ס"ק פ"א) בשם החזו"א]. אמנם, יש להזהר שלא להגביה את הקדירה בשעה שמוסיר את הכיסוי, שאם לא כן יאסר להחזירה על האש. שהרי אין האש גרופה וקטומה. [ואם לא היה התבשיל מבושל בין השמשות, הסתפק הגרשו אויערבך (שולחן שלמה ס"ק ה אות ו') אם נחשב הפח כמוקצה, מאחר שבין השמשות היה אסור להוציאו מחמת ביטול התבשיל].

[משנ"ב ס"ק סח]

ואפילו לא היה דעתו להחזירה.

(76) משמע מדבריו, שגם על אופן זה כתב הרמ"א שהמנהג להקל. והחזו"א כתב (א"ח ח"ד סי' לו ס"ק יב), שאם הניח את הקדירה על גבי קרקע ולא היתה דעתו להחזירה, בזה לא נהגו להקל, ולכן הוכיח הרמ"א (כאן, ולהלן ס"ק ג') רק שהונחה הקדירה על גבי קרקע, ולא הוכיח שאין דעתו להחזירה.

[משנ"ב ס"ק סז]

מצדד בהפיתיוסות, וכו', על-ידין אין לפקפק בזה.

(77) והחזו"א כתב (א"ח ח"ד סי' לו ס"ק ח) שלשון המשנ"ב אינו מכוון, שהרי המג"א לא הניח כלל מקום לדברי דורכי משה שכתב שלדעת הר"ן כשנטל בשבת מותר להחזיר אפילו לתוכה.

(78) והחזו"א כתב (שם), שמאחר שבגמ' (שבת לח, ב) מבואר שאין מחזירים גם בשבת, אין לסמוך להקל עד שידע בודאי שהתנור צונן, ושאר השומן שעל קרקעית הכלי [שמתחמם מזה יותר משאר הכשר] לא יבוא לידי סולדת. והוסיף, שאם היד סולדת בתוך התנור, וכל שכן אם יש בתנור גחלים בתערות ואפילו עוממות, אסור להחזיר את הקדירה אף למקום שאין היד סולדת בו, כגון סמוך לפיו. ובטעם הדבר כתב, שמאחר שאין מחיצה בין מקומות אלו, לא חילקו חז"ל בנוירתם בשני מקומות של אותו התנור, אולם אם נהגו להחזיר את הקדירה למקום שאין היד סולדת בו, אין כח בידיו למחות בהם. [וראה שבות יצחק שו"ת ודורה פ"ו אות ב].

[משנ"ב ס"ק סח]

אסור בכל ג' וכו', סגי בשו"ת הגה"מ לצי אדמו"ר.

(79) אמנם, בביה"ל להלן (סי' ד"ה ובלבד) הוכיח שלא כדברי המג"א, וכן הסכים החזו"א (א"ח ח"ד סי' לו ס"ק ו').

(80) והחזו"א כתב (שם ס"ק ח), שאין להחזיר את הקדירה לתוך התנור המשך במילואים עמוד 4

[משנ"ב ס"ק סא]

אכל אם לא נתבשל פל-צ'רפו ש'ך א'ריו עוד פ'שול.

(73) וגם כשיש ספק אם התבשל כל צרכו, כתב בביה"ל לקמן (סי' שיח סי' ד"ה שיוך) שאסור להחזירה.

וכן עצמות עוף שמתרככות בביטול מרובה ונעשות ראיות לאכילה, כתב הגרשו אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ו') שיש להקפיד שיהיו מבוטלות כל צרכן, וראויות לאכילה. והוסיף (ד"ה בסיום הדברים), שיתכן שגם אותם אנשים שאינם רגילים ללעוס עצמות אלו אפילו לאחר שנעשו רסות, אסור להם להחזיר עצמות אלו לקדירה, באופן שיש באותה עיר אנשים רבים שאוכלים אותן ונהנים מטעמן. אמנם, כשיש ספק אם התבשילו עצמות אלו כראוי, רשאים אותם אנשים שאינם רגילים לאכול להקל בדבר, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' כה). מאידך, בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' עו) כתב שמעיקר הדין אין לחרש בעצמות אלו משום ביטול, אלא שבמקומות שרגילים ללעוס, כגון בארץ ישראל, אין להקל בדבר לאותם שרגילים בכך, וכעין זה דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ז ס"ק ב), שלאותם הנהגים לאוכלי יש איסור בביתו ואסור להחזיר, מה שאין כן לרוב בני אדם שאינם נהנים לאוכלי, שלגביהם אין בזה איסור ביטול, ומותרים להחזיר.

[משנ"ב ס"ק סב]

ואפילו אם הבלה מ'רבה מ'ראשונה, וכו', ה'ה' פ'צלה ה'ש'ה.

(74) וגם היתה הקדירה מונחת על גבי כירה שאינה חמה בשיעור שהיד סולדת בו, כתב החזו"א (א"ח ח"ד סי' לו ס"ק ו') שגם אם התבשיל עדיין חם בשיעור שהיד סולדת בו, נחשב הדבר כהנחה בתחילה, ואסור.

(75) ולקחת קדירה הסמוכה לכירה וליתנה על גביה, כתב החזו"א (שם) שמוותר, משום שכל אופני שהיה נחשבים כאחד. ובספר שו"ת הלכות (סי' א), כתב, שקולא זו של החזו"א היא לשיטתו (שם ס"ק ט) שסמיכה בתחילה בשבת אסורה, כשם שאסור ליתן על גבי הקדירה בתחילה. [וראה משנ"ב לעיל (ס"ק ט) שהביא שיש המקילים בסמיכה בתחילה בשבת, וראה מה שכתבנו שם].

אמנם, אם היו שתי קדירות מונחות זו על גבי זו, ונטל את שתיהן, ורצה להחזיר את הקדירה העליונה על גבי קדירה ריקנית שעל האש, כתב החזו"א שם (ס"ק יא) שנחשב הדבר כהנחה בתחילה ואסור.

להעביר את הקדירה הנמצאת על הפח שעל גבי האש, ממקום שאינו כנגד האש למקום שכנגד האש [כשאין בדבר משום ביטול], דעת הגר"ש וואנר (מכתב, ארוחת שבת ח"א עמ' תקנ"ז) שאם מקצת מן הקדירה כבר מונחת כנגד האש, פשוט שמוותר להעביר אף את חלקה האחר כנגד האש, וכן דעת הגר"י קרליץ (שם פ"ב הע' ק"ט).

ואם הקדירה שעל הפח אינה מונחת כנגד האש אפילו במקצתה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' סא) שאם שהמקום שעליו נמצאת הקדירה חם בשיעור שהיד סולדת בו, נחשבת הקדירה כנמצאת על גבי האש, ויכול להעבירה כנגד האש. וכן צידד הגר"ש וואנר (ארוחת שבת שם), שמעיקר הדין מותר להעביר את הקדירה ממקום חם שיכולה הקדירה להתחמם בו בשיעור שהיד סולדת בו, למקום הנמצא כנגד האש. מאידך, ממה שכתב בשו"ת אגרות משה במקום אחר (שם ח"ד סי' עד ביטול אות יב), משמע שהתיר להעביר קדירה אף ממקום שאין היד סולדת בו למקום הנמצא כנגד האש, שמי"מ מונחת היא על הפח שעל גבי האש, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שו"ת ודורה פ"ו אות ג), אלא שהוסיף שמוותר לעשות כן רק אם במקום הראשון אפשר על כל פנים לחמם תבשיל בשיעור שתהיה תועלת מחמום.

אמנם, לענין ליתן קדירה בתחילה למקום שהיד סולדת בו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"א סי' צד) שאם במקום זה אי אפשר לחמם את התבשיל בשיעור חום שהיד סולדת בו, מותר ליתנה שם, ומבואר מדבריו שמקום זה אינו מכלל הכירה, ואם כן לכאורה ראוי היה

הלכות שבת סימן רנג

כג באור הגולה

צ המהות פרוקי שם
ק נפיקי ייטש ריש
פרק ב דבכא בחרא
קשם ר"י

(עג) עצמו. ויש מקלין בזה. והפנהג להקל. אף (עד) טוב להחמיר במקום שאין צורך כל-כך. ודוקא (עה) על-גבי כירה ממש. *אכל לסתף. אפילו סמוך לאש (עד) במקום שהיה סוללת בו שרי, אפילו (עו) סמוך (יט) להשכה (הגמ"ר והנמ"י). (עה) ובתנאי אין (כ) חלוק בין להחמיר עליו או לסתף אצלו, ודוקא במקום שהיה סוללת בו, אבל אין ה"ד סוללת שם שרי אפילו בשבת, כמו שיתבאר לקמן סימן שיח: ג *המשפטים בבקר וראה שהקדירה תבשילו וראה פן יקדים יותר. יכול להסיר ולהניח קדירה (עט) ישנה (כא) (פ) *ריקנית (פא) על-פי הכירה, ואז ישים הקדירה שהתבשיל בתוכה על-גבי הקדירה ריקנית. *וינהר (פב) שלא ישים קדירתו על-גבי קרקע, (פג) ושתהיה רותחת (וכבר נתבאר שנוהגים להקל אף אם נתנה על-גבי קרקע): ד *יש למחות ביד (פר) הנוהגים להטמין מקעור יום במקום של מים חמין ונוהגים אולם לתוך הקדירה

באור היטב

חינו בסוגר שבזמן הסלמיה, אבל כבר כתב הש"ע ותנורים שלנו הם ככירה: (כא) ריקנית. דבריקנית תרשה לכ"צ אסור, דמלקנה, מ"א:

באור הלכה

אכל לפי מה שבארנו שם דיש הרבה ראשונים שסוברין דכשנחבשל במאכל כך דרוקא וחי לא שפך בשול כשהיא רותחת. וישנה זה הדין גסרין לענין חנוכה. וסביל מקום קשה להקל, דהיא נוגע בענין דאורייתא: * אכל לסתף אפילו סמוך לאש וכו'. רוצה לומר, וכל-שכן סמוך לכירה. ודע, דאפילו חנוכה בשבת מותר, והקטן שהוכחנו לעיל⁽⁸⁹⁾ בסעיף א בבאר הלכה כדעת האחרונים שהקלין בזה. אף גסרין בתנאי שלא נצטון לגמרי, דאם נצטון לגמרי ונפיק יוכל לחזור לכיד סוללת בו יש חשש בשול: * ריקנית על-פי הכירה. ואם הקדירה גדולה שסותמת את פי קל הכירה, אסור. דצ"ל ירידה מכבה את חם האש שבכירה⁽¹⁰²⁾: * וינהר שלא ישים וכו'. דאם הניח על-גבי קרקע אין על זה שם חנוכה כשהוא נחלק להניחה אחר-כך. ובכחלת חנוכה דמיא דאסור אפילו על פי כירה קדושה וקטומה, ואפילו הנמ"א מודה דהנחה בשבת לכתחלה אסור. ולכאורה סותר ההסבר את עצמו, דלקמן בסעיף ה העתיק לדינא את דברי תשב"א שהובא בבית-יוסף בשם נר"ן פרק כירה, שכתב בשמו שם דמותר לתן לכתחלה בשבת. ואף שהקדירה מתחממת עומדת על האש. פירן שהיא מפסקת ומצמיד הקדירה עליה אין דרך בשול בכך, וצדקא מקירה גרופה וקטומה, וכו' כמצמיד נגד המדירה דמותר אף בשבת אם היה מבשל כל-צרכו נוצין לקמן בסימן שיח סעיף טו ובהג"ה פריי"ד וכו'. וקצאחי בגמל סוכךה שנתחם בזה וכתב דאפשר דהמסבך סוף עצמו על סבת נר"ו, דכידו שאין פאנדי"ש דרבו לאפדורו על-גבי כירה יש להקל בזה, עין שם, והוא דמק גדול, דהמסבך לא סבירא לה כלל שיטת הר"ן לדינא, וכמו שכתב הפנ"ג אדב"ה, וכן מוכח מבאר הג"א בסעיף ה דטעם השלמת צדו. וסבירא לה כשיטת הרשב"א תצ"ל, עין שם. אמרנו מציאתי בקריטגידים ששכב זו הקשית בטוב טעם, והוא, דבסעיף ה שאמר בעונדת על-גבי קדירה חסין או תבשיל, לא נחשב כלל בעומד על-גבי כירה⁽¹⁰³⁾ ולכידו מותר לתן לכתחלה בשבת, מה שאין כן בענינו שהקדירה ריקנית ועומדת רק לסתם את חם הכירה⁽¹⁰⁴⁾ שלא תהיה כל-כך חם, נעשית הכירה על-גביה רק כשאר כירה גרופה וקטומה דאסור לתן עליה בשבת מבשיל לכתחלה, ובאמת אם היה עומד שם מקעור יום קדירה שיש בה תבשיל היה מותר לתן עליה לכלי עלמא קדירה זו אף בשבת לכתחלה:

ובדלציל דחנוכה על-גבי גרופה וקטומה מותר. (עד) ולפי זה הוא הדין גם בתנורים שלנו כשהואש בתוכה, גסרין שרי לתן למעלה על-גבי מצויקה שעל התנור, פירן שהמצויקה מפסיק בין הקדירה ובין האש⁽⁹⁵⁾, והוא הדין כשנחתן לתוך הקאכלי"ף שבתנור; אכן בטהר"ל איתא דצריך להפסיק שם על המצויקה באינה עץ או דף (עט) להפא"ר⁽⁹⁶⁾ וישים הקדירה עליה, וכן משמע בסוף הסיומן פרק"א. ועין במגן-אברהם בסוף סימן רנט בדיני שהיה והטמנה שהעתיק גסרין כמהר"ל, ומשמע שם דצ"ל יד דבר המפסיק מותר אפילו לתן לכתחלה בשבת⁽⁹⁷⁾. ועין בחדישי רבי עקיבא איגר שם⁽⁹⁸⁾: (עו) וכל זה כשהמבשיל עדין חם שלא נצטון. דאי לא הכי אסור משום בשול אם יוכל להתחמם שיהיה ה"ד סוללת בו: (פב) שלא ישים וכו'. וכדלציל בדיני חנוכה⁽⁹⁹⁾: (פג) ושתהיה רותחת. עין לעיל במשנה ברוכה סעיף קטן נד, דנהגו להקל אם לא נצטון לגמרי: ד * (פד) הנוהגים להטמין. רוצה לומר, שמכניס מקעור יום מים חמין פן יצטרף לערות איתן לתוך התבשיל, ודעת השלמת צדו למחות בזה, דפעמים, אמר ה"ד סוללת בו ונעשני אין ה"ד סוללת בו⁽¹⁰⁰⁾, וקשמענה אסור לכתב' מתבשילים זה עם זה. ועין (עו) באחרונים שכתבו, דלפי מה שיתבאר לקמן בסימן שיח סעיף טו בהג"ה, דאין נוהגין בהפוסקים דאם לא נצטון לגמרי, אפילו בדרך לח אין בו משום בשול עוד, אסרין אפילו אם אסור אין ה"ד סוללת בו ויתחמם על-ידי המצויקה, גסרין שרי⁽¹⁰¹⁾, וכן הוא מצעים בכל יום שנוהגין לתוך הקערה קטניות ומצריין עליהן מקלי ראשון רטב של בשר, ואסרין ביון (עט) שהקטניות בכלי שני והצריי הוא מקלי ראשון

שער הציון

(סו) רא"ש וסור: (סא) סמ"ג וסיערו: (סט) מגן-אברהם: (ע) אבל להטמין-מקלין דלית תנח בציב"ש שבת רק שהיה, מותר אף בלא גרופה אם הוא מבשיל כל-צרכו ומצטמק וזה לו, לדעת שניה הג"ל בסוף סעיף א⁽⁸⁷⁾: ודעת ראשונה שם, על-פלפלים במצטמק ודע לו שרי [פמ"א]: (עא) לקמן בסימן חקב, עין שם: (עב) חוספת-שבת. ומה שכתבתי דוקא במקום הדחק, משום ה"ש-אקריין הנזכר שם, ובפרט בענין שבת המכונה. ועין בקריטגידים: (עג) הג"א: (עד) מגן-אברהם: (עה) שאינו חפץ בחם הרבה, ולא יבדו לחמות באש שלמשה לחמם התנור: (עו) מגן-אברהם ושי"א: (עז) דאף שהקטניות הוא דבר נכש ובו לכלי עלמא אין בשול אסור בשול נצטון לגמרי, מקל מקום צל-פירב יש בו מקד גסרין [פמ"א]:

תרגום: 1 מבאר במשנה ברוכה סוף סעיף קטן פה. 2 מין תנור חמום שהיו מעליז או בעב"דפנותיו בתי-קבול.

מילואים

הלכות שבת סימן רנ

המשך מעמוד כב

בכל אופן, ולפיכך מותר להחזיר לתוכו כשהוא קטום, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' יד), מהו אופן קטימת תנורי חשמל.

וקופסת מתכת שיש לה מכסה, ומניחים אותה על גבי כירה כדי להשקות בתוכה קיריה כדי להחזיר לתוכה גרמי קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ו ס"ק ז) שיש לדון אם מותר להחזיר לתוכה את הקיריה, שיתכן שכוון שדפנות הקופסה מתחממות מן האש ומוסיפות על חומן של הקיריות, יש להחשיב את תוכה כתוך הכירה, ואסור, ונשאר בצ"ע.

[ביה"ל ד"ה מרה]

דינה כהר"ק וקט"ק⁷⁰.

70) מכך שדינה כירה המוסקת בקש וגבבא לכירה נרופה וקטומה [וכעין זה כתב בביה"ל לעיל ס"א ד"ה מרה מרה לשהות], משמע שאסור להחזיר אף לתוך כירה המוסקת בקש וגבבא, וכן כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק ו ד"ה דינים העולים), ושלל כמו שכתב האור שמח (פ"ג מהל' שבת בהקדמה), שכוון שבכירה המוסקת בקש וגבבא אין גחלים כלל, מותר להחזיר את הקיריה אף לתוכה.

[ביה"ל ד"ה ולא]

ולא שכן בזה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו⁷¹ וכו', עין שם שם אר"י⁷².
71) ובטעם הדבר כתב שם, שהוא דבר הנאסר על ידי מעשה, ואין אומרים שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא בדבר הנאסר על ידי מחשבה, וכמו שהוכיחו התוס' (יבמות פג, ב ד"ה אין).

72) והביא שם את מחלוקת הראשונים האם משורת הדין אוסר אדם כלאי הכרם שאינם שלו [אלא שגזירת הכתוב היא שאינו אוסר] או שמעיקר הדין אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אף בכלאי הכרם, ובטעם מחלוקתם ביאר, שמאחר שבאיסור כלאים עצם התערבות היא האיסור, אלא שיש תנאי שתהא התערבות נוחה לאדם ולא יחשוב לבטלה, נחלקו הראשונים אם בבגון זה נחשב הדבר כאיסור הנעשה על ידי מעשה או כאיסור הנעשה על ידי מחשבה, ודימה הרע"ק את איסור 'חורה' לאיסור כלאי הכרם, שגם באיסור 'חורה' הנטילה מן הכירה היא האיסור, אלא שכדי להחשיב את הנטילה כעקירה גמורה מן הכירה, צריך האדם לחשוב שאינו רוצה להחזירה, ואם כן כשאדם אחר עקר על דעת שלא להחזיר, תלוי הדבר במחלוקת הנ"ל.

ובספר אבי עזרי (קמא, פ"ג מהל' שבת ה"י) כתב לדון על דברי הרע"ק, שיש לומר שבאיסור 'חורה' לא המחשבה שלא להחזיר היא האיסור [בצירוף לנטילת הקיריה], ורק הנטילה עצמה אוסרת, אלא שעל ידי מחשבה דווקא להחזירה, מפקיע הוא את הנטילה מלחשב כעקירה גמורה, ואם כן גם כשאדם אחר נטל מהכירה, או אפילו נפלה הקיריה מעצמה מהכירה, אסור להחזירה, שהרי מ"מ לא היתה מחשבה להחזיר, ואין הענין קשור לנדון אם אדם אוסר דבר שאינו שלו בכלאי הכרם.

האש, [אמנם, לדעות שהובאו לעיל, שכיבוי האש נחשב כהנחה על גבי קרקע, לכאורה גם כאן נחשב הדבר כהנחה על גבי קרקע].

[שע"צ ס"ק ג]

ספסל וכו' (דומה⁶⁶) וכו', קשה לפסל נגד קטימת השלחן וכו' לקמן בסעיף נ"ז.
66) והנחת הקיריה על גבי שולחן או על גבי השיש, דעת הגר"ש אויערבך הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שו"ת ודעה חזרה פ"ד אות א) שדינה כהנחת הקיריה על ספסל, כיון שהדרך היא להחזיר לכירה את הקיריה שהונחה שם, וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ו ס"ק א), מאידך, דעת הגר"ש וואזנר (מכתב, ארחות שבת ח"א עמ' תקטז) שהנחה על גבי השיש דינה כהנחה על גבי קרקע, מאחר שרגילות היא לסלק לשם את הקיריה כשנוטלה מן האש [ואינה כהנחה על גבי ספסל, שנעשית לצורך עראי, ולא לצורך סילוק]. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה ו).

וכיירים שאינן דולקות, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שם) שדינן כשולחן ושיש. ולגבי הנחת הקיריה במקרה, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שנחשב הדבר כהנחת הקיריה על גבי קרקע, וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם). ולגבי הנחת התבשיל בצלחת על גבי השולחן, כתב הגר"ש אויערבך (מאור השבת ח"ב מכתב ל) שנחשב הדבר כהנחת התבשיל על גבי קרקע [ואף יותר מכך], וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם).

67) וכן כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק יב), שאם הניח את הקיריה על גבי קרקע ראוי להחמיר שלא להחזירה, גם כשהיתה דעתו לכך, וכדעת רוב הפוסקים.

[משנ"ב ס"ק נח]

אָבֵל לְתוֹכָהּ אָסוּר⁶⁸ וכו', דאין עליהן שם הו"פ⁶⁹.

68) ואם אין הכירה חמה בשיעור שהיה סולדת בה, כתב להלן (ס"ק צב) לגבי תנור, שמותר ליתן את הקיריה אפילו לתוכו, וכן כתב החזו"א (א"ח סי' לו ס"ק ח). וראה מה שכתבנו לעיל ס"ק כג, שמקום שבו לא יבוא תבשיל זה לידי חום שהיה סולדת בו, דינו כאילו אין היד סולדת בו, אף על פי שחומם של המקום הוא בשיעור יד סולדת.

69) ותנורי חשמל שבזמננו, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' כח) שאסור להחזיר לתוכם גם כשהם קטומים, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק שו"ת ודעה חזרה פ"ז אות ד) והגר"י קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ו ס"ק ו). מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' מח) כתב, לענין תנורי חשמל העשויים להטמנה, שרק בתנורים שבזמננו, שהיתה אפשרות לבשל חן על גבם וזן בתוכם, נראית הנחת התבשיל בתוך התנור כהנחה לצורך בישול, מה שאין כן בתנורים שבזמננו, שאין אפשרות לבשל על גב התנור, אין הנחת התבשיל בתוכו נראית כבישול, ועוד, שכוון שלעולם הבישול הוא בתוך התנור, לא יתכן שאסור לבשל בו

הלכות שבת סימן רנ

המשך מעמוד 44

82) משמעת דבריו, שלדעת השר"ע שהטמנה במקצת דינה כהטמנה, הוא הדין גם לגבי הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, שהוא שלא כמו שכתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ו תשובה יב) שאין הטמנה במקצת נחשבת הטמנה לדעת השר"ע אלא בדבר המוסיף הבל, משום שטעם הגמירה בדבר המוסיף הבל הוא מפני חשש חיתוי, וחשש זה קיים גם בהטמנה במקצת, מה שאין כן בדבר שאינו מוסיף הבל, שטעם הגמירה הוא שמא ימצא קיריתו צוננת וירתיחנה, ולכך אין לחוש אלא באופן שהטמין את כולה.

אפילו כשהוא גרוף וקטום [וכמו שכתבנו בשמו לעיל (סי' סז)].
הוסיף, שעצם החילוק בין 'שהיה' ל'חורה' לענין צורת הגריפה, אינו מובן.

[משנ"ב ס"ק טז]

שהוא פתוח מלמעלה, שרי"י⁸¹ וכו', בסוף סעיף א בהג"ה⁸².

81) והחזו"א כתב (א"ח סי' לו ס"ק יט), שאין להקל בהטמנה המשמרת את החום, אף אם אין כל הקיריה מכוסה [כדעת השר"ע לעיל (סי' א)].

